

TARJIMA JARAYONIDAGI LINGVISTIK MUAMMOLAR

Andijon davlat chet tillari instituti ingliz tili
filologiyasi, o'qitish metodikasi va
tarjimashunoslik fakulteti sharq tillari (arab tili)
yo'nalishi 102-guruh talabasi
Mavlonova Muzayyana Zuxridin qizi
Ilmiy maslahatchi: **Kobulova U.S**

Annotatsiya: Ushbu maqolada tarjima jarayonida uchraydigan asosiy lingvistik muammolar – leksik, grammatik, madaniy va pragmatik tafovutlar tahlil qilinadi. Muammolarni bartaraf etish bo'yicha lingvistik yondashuvlar keltiriladi.

Kalit so'zlar: tarjima, lingvistik muammo, leksik tafovut, grammatik farq, madaniy realiya, pragmatika.

Аннотация: В данной статье анализируются основные лингвистические проблемы, возникающие в процессе перевода, такие как лексические, грамматические, культурные и прагматические различия. Приводятся лингвистические подходы к устранению указанных трудностей.

Ключевые слова: перевод, лингвистические проблемы, лексические различия, грамматические особенности, культурные реалии, прагматика.

Abstract: This article analyzes the main linguistic problems encountered in the translation process, including lexical, grammatical, cultural, and pragmatic differences. Linguistic approaches to overcoming these challenges are also discussed.

Keywords: translation, linguistic issues, lexical differences, grammatical variation, cultural realia, pragmatics.

Tarjima jarayoni tillararo aloqa vositasi sifatida nafaqat til, balki madaniyatlararo muloqotni ham ta'minlaydi. Til tizimlari o'rtasidagi tafovutlar tarjimon oldida ko'plab lingvistik muammolarni yuzaga keltiradi. O'zbek olimi Sh. Rahmatullayev ta'kidlaganidek, "har bir tilning semantik tuzilishi uning milliy tafakkurini aks ettiradi"¹.

Leksik birliklarning bir tildan boshqasiga to'liq mos kelmasligi eng keng tarqalgan muammo hisoblanadi. Masalan, milliy leksika (qamishzor, supa, qorako'l) boshqa tillarda to'g'ridan to'g'ri ekvivalentga ega bo'lmasligi mumkin. Komissarovning fikricha, bu holatda "yaqin mazmuniy ekvivalent yoki tavsifiy tarjima qo'llanadi"².

Tillarning grammatik tizimidagi farqlar tarjima jarayonida sintaktik rekonstruksiya zaruratini tug'diradi. Ingliz tilidagi qat'iy so'z tartibi o'zbek tilining erkin so'z tartibiga moslashtirilishi jarayonida ma'no siljishlari yuz berishi mumkin.

Madaniy tushunchalar, an'anaviy terminlar ("so'fi", "o'lan", "mahalla") boshqa tillarda mavjud bo'lmagani uchun muhim semantik yuk yo'qolishi xavfi tug'iladi. N. Mahmudov ta'kidlaganidek, "madaniy realiyalar tarjimada milliylikni saqlash mezoniga bog'liq"³.

Nutq vaziyati, muloqot maqsadi va uslubiy rangning mosligi tarjimada katta ahamiyatga ega. Uslubiy bo'yoqdor so'zlar, kinoya, piching kabi pragmatik omillar noto'g'ri talqin qilinsa, matnning maqsadi o'zgarib ketishi mumkin.

M. Bakerning izohiga ko'ra, pragmatik kontekst "mazmunning yashirin qatlamlarini to'g'ri yetkazishda hal qiluvchi omil"⁴ hisoblanadi.

Tarjima jarayonidagi lingvistik muammolar turli darajada namoyon bo'lsa-da, ularni to'g'ri lingvistik yondashuvlar orqali bartaraf qilish mumkin. Semantik tahlil, kontekstual moslashtirish va madaniy kompetensiya sifatli tarjimaning asosiy omillaridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Rahmatullayev Sh. Til va nutq masalalari. – Toshkent: Fan, 1995.
2. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. – Москва: ЭТС, 2002.
3. Mahmudov N. Til va madaniyat. – Toshkent: O'qituvchi, 2010.
4. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. – London: Routledge, 2011.